

«Γενετήσια εκμετάλλευση ανηλίκου»

Ιανουάριος, 2022

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΜΠΛΕΤΣΑ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ ΟΜΑΔΑΣ:

- ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΟΝΟΦΡΕΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερα περιστατικά σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων βρίσκουν το φως της δημοσιότητας. Δεκάδες παιδιά πέφτουν καθημερινά θύματα ανθρώπων που βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με αυτά, συγγενών τους και φίλων, ανθρώπων που μέχρι τώρα είχαν κερδίσει την εμπιστοσύνη και τη συμπάθειά τους.

Οι πράξεις αυτές ανήκουν στην κατηγορία των λεγόμενων εγκλημάτων γενετήσιας εκμετάλλευσης, η οποία έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ο Έλληνας νομοθέτης όμως, αντιλαμβανόμενος την έκταση του θέματος αλλά και την ανάγκη περιορισμού του, έχει πάρει τα μέτρα εκείνα που είναι κατάλληλα για τη μείωση των περιστατικών αυτών.

Στη παρούσα εργασία θα προσδιοριστούν οι βασικές έννοιες της γενετήσιας εκμετάλλευσης. Εν συνεχεία, θα αναφερθούν οι συνέπειες που αυτή επιφέρει στα ανήλικα θύματα, τα οποία αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία θυμάτων, τα οποία φυσικά χρήζουν ειδικής μεταχείρισης. Τέλος θα γίνει μια σύντομη αναφορά στον Έλληνα νομοθέτη, ο οποίος τείνει συνεχώς προς την αυστηροποίηση των ποινών που επιβάλλονται στους παραβάτες, δημιουργώντας ένα ασφαλέστερο πεδίο ανάπτυξης και ελευθερίας για τα νεαρά θύματα, βελτιώνοντας εντέλει την καθημερινότητά τους.

Η ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Η γενετήσια εκμετάλλευση αποτελεί ασυζητητί μία από τις πιο τραυματικές εμπειρίες που μπορεί να βιώσει κανείς οποιαδήποτε στιγμή της ζωής του. Ανεξαρτήτως ηλικίας ή φύλου έχει σοβαρό αντίκτυπο στη ψυχοπνευματική ανάπτυξη του ατόμου αλλά και στη μετέπειτα ζωή του. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι συνέπειες μάλιστα, όταν πρόκειται για ένα ανήλικο θύμα. Το μετατραυματικό στρες και η ανάμνηση της στιγμής, είναι πιθανό, ότι θα το συντροφεύουν για όλη του τη ζωή, έχοντας ψυχολογικές αλλά και σωματικές συνέπειες. Οι κοινωνικές συνέπειες βέβαια είναι εξίσου σημαντικές, για αυτό κρίνεται αναγκαίο να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα, που θα αφορούν τόσο τη πρόληψη, όσο και τη θεραπεία των θυμάτων.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η γενετήσια εκμετάλλευση ενός παιδιού έγκειται: «στη συμμετοχή του παιδιού στη σεξουαλική δραστηριότητα την οποία δεν κατανοεί πλήρως, για την οποία το παιδί δεν είναι αναπτυξιακά προετοιμασμένο και δεν είναι σε θέση να παρέχει τη συγκατάθεσή του ή αλλιώς παραβιάζει τους νόμους ή τα κοινωνικά ταμπού της κοινωνίας. Η σεξουαλική κακοποίηση ενός παιδιού αποδεικνύεται από τη δραστηριότητα μεταξύ ενός παιδιού και ενός ενήλικα ή ενός άλλου παιδιού, το οποίο κατά την ηλικία ή την ανάπτυξή του βρίσκεται σε θέση ευθύνης, εμπιστοσύνης ή εξουσίας, η δραστηριότητα προορίζεται να ικανοποιήσει τις ανάγκες ενός άλλου προσώπου».

Επίσης, κατά την Αμερικανική Ψυχολογική Ένωση, η γενετήσια εκμετάλλευση ενός παιδιού ορίζεται ως «η επαφή που αναπτύσσεται ανάμεσα σε ένα παιδί και έναν ενήλικα ή μεγαλύτερης ηλικίας άτομο, κατά την οποία η κυριαρχική θέση του μεγαλύτερου σε ηλικία προσώπου πάνω στο παιδί χρησιμοποιείται για τη σεξουαλική διέγερση του ενήλικα ή άλλου προσώπου».

Όταν αναφερόμαστε στη γενετήσια εκμετάλλευση ανηλίκου λοιπόν, εννοούμε όλες εκείνες τις περιπτώσεις που ένα ενήλικο άτομο ή ένα άτομο μεγαλύτερης ηλικίας το οποίο έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη του, κακοποιεί σεξουαλικά τον ανήλικο, προβαίνοντας σε ασελγείς πράξεις εις βάρος του, στηριζόμενος στη σχέση φροντίδας ή οικειότητας που έχει αναπτύξει μαζί του. Πρόκειται πολύ συχνά για τον όρο «παιδοφιλία» μια από τις βασικότερες μορφές γενετήσιας κακοποίησης παιδιών.

Θα πρέπει σίγουρα να επισημανθεί, ότι ένας ανήλικος μπορεί να υποστεί σεξουαλική κακοποίηση όχι μόνο από έναν ενήλικο αλλά και από έναν συνομήλικό του. Η ηλικία μεταξύ 6-12 ετών είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την

ανάπτυξη του ατόμου και είναι εκείνη κατά την οποία διαμορφώνονται και οι σεξουαλικές αξίες του παιδιού. Δεν είναι καθόλου περίεργο λοιπόν κατά τη διάρκεια αυτή να εμφανίσει το παιδί παρεκκλίνουσα συμπεριφορά.

Κάθε περιστατικό σεξουαλικής κακοποίησης είναι σίγουρο ότι θα επιφέρει τρομακτικές συνέπειες στην εξέλιξη και τη ζωή του εκάστοτε ανθρώπου. Τις περισσότερες φορές τα θύματα κάνουν χρόνια να επιστρέψουν στην κανονικότητά τους, άλλα ίσως να μη το καταφέρουν και ποτέ. Έρευνες αποδεικνύουν πως τα παιδιά που έχουν βιώσει ανάλογα περιστατικά είναι πιθανόν να βιώσουν πολλές αρνητικές συνέπειες, διατρέχουν υψηλό κίνδυνο επαναθυματοποίησης ή ακόμη και μετατροπή τους σε θύτη ενός ανάλογου εγκλήματος, εις βάρος είτε ενός συνομήλικου είτε ενός ανήλικου.

Ανάλογα με τη σοβαρότητα του συμβάντος αλλά και την ηλικία του παιδιού, το θύμα είναι πιθανό να παρουσιάσει έντονο μετατραυματικό στρες, κατάθλιψη, έντονο άγχος, ανορεξία ή υπερφαγία, διαταραχές στον ύπνο, δυσκολία να έρθει σε επαφή με άλλους ανθρώπους, μείωση της αποδοτικότητας στο σχολείο, απόσπαση προσοχής. Είναι πιθανό να οδηγηθεί ακόμη και σε αυτοκαταστροφικές ενέργειες, τάσεις αυτοκτονίας, χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών με ενδεχόμενο εθισμό σε αυτά, αλλά και παραβατική συμπεριφορά. Η υιοθέτηση ακραίας συμπεριφοράς δεν είναι σπάνιο φαινόμενο, τα θύματα προσπαθούν έτσι να τιθασεύσουν τον θυμό τους αλλά και να βρεθούν τα ίδια σε θέση ισχύος.

Λόγω ακριβώς της ιδιαίτερα ευάλωτης θέσης των παιδιών, είναι αναγκαίο όταν γίνεται γνωστή μία περίπτωση παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης, να υπάρχει ειδική μέριμνα για το εκάστοτε θύμα, τόσο ιατρική παρακολούθηση και θεραπεία, κυρίως όμως ψυχολογική στήριξη προκειμένου να μειωθούν όσο το δυνατόν οι μελλοντικές αρνητικές συνέπειες αλλά και να αποτραπεί κάθε μελλοντική κακοποίησή του. Η άμεση ψυχολογική υποστήριξη του παιδιού πρέπει να έχει σαν στόχο την επούλωση των τραυμάτων του αλλά και την αποκατάσταση του αισθήματος ασφάλειας προκειμένου να νιώσει ξανά παιδί, αφήνοντας στο παρελθόν την τραυματική αυτή εμπειρία.

Στην Ελλάδα συγκεκριμένα, ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των σεξουαλικά κακοποιημένων παιδιών, προσφέρει το Χαμόγελο του Παιδιού, το οποίο επεμβαίνει αποτελεσματικά και βοηθά κάθε παιδί που το έχει ανάγκη. Ο Συνήγορος του Πολίτη ακόμη, συμβουλεύει ενεργά αλλά και ασκεί παρεμβατικό ρόλο στις κρατικές αρχές, τονίζοντάς τους την σημασία που έχει να αγωνιζόμαστε καθημερινώς για τα δικαιώματα των παιδιών αλλά και να υποστηρίξουμε ενεργά οποιοδήποτε παιδί το οποίο έχει πέσει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης. Επιπροσθέτως τόσο ο Έλληνας όσο και ο

Ευρωπαϊός νομοθέτης φαίνεται να ανησυχεί ιδιαίτερα για αυτά τα φαινόμενα και προσπαθεί μέσα από νόμους να προσφέρει ένα υγιές περιβάλλον ανάπτυξης και καλλιέργειας των παιδιών, απαλλαγμένα από τυχόν τραυματικές εμπειρίες.

Ειδικότερα στην Ελλάδα η παιδική ηλικία προστατεύεται στο άρθρο 21 παράγραφος 1 του Συντάγματος, αποτελώντας ιδιαίτερο θεμέλιο για τη συντήρηση και προαγωγή του έθνους. Ο ποινικός νομοθέτης συγκεκριμένα θέλει να διαφυλάξει όσο το δυνατόν περισσότερο την αγνότητα, την ηθικότητα, την άγνοια των παιδιών προς τις φυλετικές σχέσεις, συμβάλλοντας στην ελεύθερη ανάπτυξη της ερωτικής ζωής των ανηλίκων. Είναι άλλωστε γνωστό ότι το έννομο αγαθό της ανηλικότητας καταλύεται όταν παρακωλύεται από πράξεις που εμποδίζουν την ελεύθερη εκδήλωση της γενετήσιας ζωής τους αλλά και της σεξουαλικότητάς τους. Έχει ως στόχο λοιπόν, να μεγαλώσει ελεύθερα άτομα, έτοιμα να ενταχθούν ομαλά και αποφασιστικά στην κοινωνία.

Με τον πρόσφατο νόμο 4619/2019 ο νομοθέτης έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στα εγκλήματα κατά των ανηλίκων, τυποποιώντας στο 19^ο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα, τις σοβαρές προσβολές της προσωπικής ελευθερίας στην περιοχή της γενετήσιας ζωής, τις προσβολές της ανηλικότητας στον γενετήσιο χώρο, τις πράξεις οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και τις πράξεις που θίγουν την γενετήσια αξιοπρέπεια και ευπρέπεια. Ιδιαίτερο ρόλο στην εκάστοτε επιβαλλόμενη ποινή παίζει η ηλικία του θύματος. Λαμβάνοντας υπόψιν, ότι για τον νομοθέτη κριτήριο για την εκάστοτε ποινή είναι η ηλικιακή ωρίμανση του θύματος, γίνεται αντιληπτό ότι, κατά πλειοψηφία, όσο νεότερο είναι το θύμα τόσο αυστηρότερη θα είναι και η τιμώρηση του εγκλήματος.

Σύμφωνα με τους κανόνες του Ποινικού Δικαίου Ανηλίκων η ποινική ανηλικότητα καθορίζεται ανάλογα με τον χρόνο τέλεσης της πράξης (άρθρο 121 Π.Κ.). Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 121 παρ. 1 Π.Κ., όπως αυτό ίσχυε πριν τον ν. 4619/2019, η ανηλικότητα ξεκινούσε από τη συμπλήρωση του όγδοου έτους και έπαυε με τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας. Με τον Ν. 4619/2019 όμως, τα όρια αυτά άλλαξαν και έτσι θεωρείται κανείς ανήλικος μεταξύ δώδεκα και δεκαοκτώ ετών. Τέλος, σύμφωνα με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2007 κάθε παιδί έχει δικαίωμα πρόσβασης σε όλα τα μέτρα προστασίας που παρέχονται λόγω της ιδιότητας ως ανηλίκου στο πλαίσιο της οικογένειας, της κοινωνίας αλλά και του κράτους, όντας το παρόν νομοθέτημα ιδιαίτερα σημαντικό για την ομαλή ανάπτυξη όλων των κακοποιημένων παιδιών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι ευρέως γνωστό, ότι τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης των ανηλίκων έχουν λάβει τα τελευταία χρόνια ανησυχητικές διαστάσεις. Η αυξανόμενη άνοδος του διαδικτύου και η υπερπροβολή της καθημερινής μας ζωής έχει συμβάλλει σημαντικά σε αυτό, καθώς καθιστά ιδιαίτερα συχνά τα φαινόμενα της παιδικής πορνογραφίας.

Ο Έλληνας ποινικός νομοθέτης, αντιλαμβανόμενος την έκταση του παραπάνω προβλήματος εναρμονίζεται στη νέα πραγματικότητα, αυστηροποιώντας συνεχώς το πλαίσιο των ποινών για τις εν λόγω παραβάσεις, αποτελώντας πλέον τα περισσότερα εγκλήματα αυτής της κατηγορίας κακουργήματα, με απειλούμενη τη ποινή της κάθειρξης.

Εν κατακλείδι, είναι απαραίτητο όλοι οι άνθρωποι να αντιλαμβάνονται την ιδιαίτερη προσοχή και φροντίδα που οφείλουν να παρέχουν στους νέους. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται φέρνει ραγδαίες αλλαγές στη ζωή όλων, σημαντικό είναι όμως οι νέοι να αντιμετωπίζονται πάντα σαν μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα που χρειάζεται τη προσοχή και την φροντίδα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κωνσταντίνα Χριστοπούλου/ LAWSPOT/ Γενετήσια εκμετάλλευση και κακοποίηση του ανηλίκου υπό τον νέο Ποινικό Κώδικα.
- Τρύφωνας Φράγγος/ Διπλωματική εργασία/ Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας των ανηλίκων.
- Άλκης Καραγιαννόπουλος/ Ποινικό Δίκαιο/ Ειδικό Μέρος εκδ. 2021